

imò & ab Ethniciis, valide, & in multis casibus licet administrari potest, ut in Tractatu de Baptismo declaravimus. Unde sicut laicus in statu peccati mortalitatem baptizans parvulum in extrema necessitate constitutum, non peccat mortaliter, ut docent communiter Theologi; ita nec contrahentes matrimonium in mortali, si ut ministri hujus Sacramenti considererent; sicut verò, si ut recipientes tale Sacramentum.

23. De materia & forma hujus Sacramenti, non parva est dissensio inter Doctores, sed probabilior sententia docet, eadem verba seu signa conjugum, quibus mutuum consensum exprimunt, esse sibi invicem materiam & formam, secundum diversas considerationes: nam quatenus per ea mutuò sua corpora conjuges tradunt, habent rationem materie; in quantum verò per ea corporum traditionem sibi mutuò factam acceptant, habent rationem Sacramenti inter fideles. Ex quo intelliges discrimen quod inter hoc Sacramentum & alia reperitur; cùm enim baptismus v. g. aut penitentia non sint contractus, requirunt quod praesentia subjecti, expressa per illa verba, *Ego te baptizo, Ego te absolvō*, sit physica; ex quo fit quod nec baptismus, nec absolutio possunt conferi absenti. E contra verò cùm Sacramentum matrimonij consistat in contractu, requirit solum praesentiam moralē inter contrahentes, subindeque ab absentibus validè suscipi potest. Nec ullum est inconveniens admittere, quod vir & foemina, qui forte eo tempore quo procuratores pro ipsis contrahunt, dormiunt, dormiendo recipiant gratiam, ut patet in eo qui voluntatem habuit suscipiendi baptismum, vel pati martyrium; si enim in somno baptizetur, vel in odium fidei occidatur, dormiendo recipiet gratiam; & si sit in statu peccati justificabitur, si priusquam se somno traderet, attritionis actum elicuerit, ut communiter docent Theologi.

24. Dices, cùm ipsi conjuges sint ministri hujus Sacramenti, ut supra ostendimus, si ipsorum traditio habeat rationem materiae, causa materialis & efficiens coincident in eandem personam, quod videtur absurdum.

Respondeo nullum esse inconveniens, quod in hoc Sacramento causa materialis & efficiens coincident in easdem personas; id enim videatur exigere natura contractus, in quo contrahentes scipios tradunt, ut constat exemplo illius qui se in servum alicui venderet; idem enim simul esset vendens & res vendita, subindeque illius contractus causa efficiens & materialis. Idem cum proportione dicendum est de conjugibus, contractum & Sacramentum matrimonij celebrantibus, habent enim secundum diversos respectus simul rationem causa efficiens & materialis talis contractus & Sacramenti.

25. Quæres primò, an matrimonium inter absentes per procuratores contractum sit verum Sacramentum?

Respondeo affirmativè: Matrimonium enim validum in ratione contractus naturalis & civilis, est inter fideles Sacramentum, quia Christus Dominus instituendo Sacramentum matrimonij, non mutavit naturam contractus matrimonialis, sed duntaxat illum ad esse supernaturale Sacramenti elevavit: Sed matrimonium inter absentes per procuratores contractum, est validum in ratione contractus naturalis & civilis; quia cùm procuratores sint loco principalium, cum plena potestate contrahendi, quod ipsi faciunt, facere censemur principales contrahentes; unde sicut ex mutuo consensu utriusque conjugis, resultat perfectus matrimonij contractus, ita & ex mutuo consensu utriusque procuratoris: Ergo matrimonium inter

absentes per procuratorem contractum, est verum Sacramentum.

26. Dices primò, Tridentinum sess. 24. de reform. cap. i. videtur exigere præsentiam contrahentium ad rationem matrimonij; dicit enim quod Parrochus debet interrogare virum & foeminam, ipsisque interrogatis, & consensu eorum intellecto, dicere: *Ego vos conjungo*: Ergo matrimonium inter absentes per procuratores contractum, non est verum Sacramentum.

Sed nego consequentiam, cùm enim procuratores substituantur loco contrahentium, possunt interrogari a Parrocho de consensu eorum, expressissime contrahentium consensibus dicere potest Parrochus cùm veritate *Ego vos conjungo*: quia licet illi supra quos proferri debent verba illa, sint physice absentes, sicut tamen moraliter præsentes, quod sufficit ad rationem contractus civilis, subindeque ad rationem Sacramenti inter fideles. Ex quo intelliges discrimen quod inter hoc Sacramentum & alia reperitur; cùm enim baptismus v. g. aut penitentia non sint contractus, requirunt quod praesentia subjecti, expressa per illa verba, *Ego te baptizo, Ego te absolvō*, sit physica; ex quo fit quod nec baptismus, nec absolutio possunt conferi absenti. E contra verò cùm Sacramentum matrimonij consistat in contractu, requirit solum praesentiam moralē inter contrahentes, subindeque ab absentibus validè suscipi potest. Nec ullum est inconveniens admittere, quod vir & foemina, qui forte eo tempore quo procuratores pro ipsis contrahunt, dormiunt, dormiendo recipiant gratiam, ut patet in eo qui voluntatem habuit suscipiendi baptismum, vel pati martyrium; si enim in somno baptizetur, vel in odium fidei occidatur, dormiendo recipiet gratiam; & si sit in statu peccati justificabitur, si priusquam se somno traderet, attritionis actum elicuerit, ut communiter docent Theologi.

27. Ex his colligitur, quod sicut matrimonium inter absentes, per procuratores contractum, validum est, non solum in ratione contractus, sed etiam in ratione sacramenti; ita & matrimonium per litteras contractum, quia littera succedit loco contrahentium, sicut & procuratores. Unde *l. Mulier. ff. de ritu nuptiarum* sic dicitur: *Mulierem absenti per litteras ejus vel nuntium posse nubere placet*. Si ergo vir scribat foemina, se non modò sui corporis dominium de præsenti ei tradere, sed ex tunc simili corporis ejus traditionem, cùm primùm coram Parrocho & testibus facta fuerit, acceptare; & mulier viro similiter scribat, se vicissim velle illum in maritum, & corporis ejus traditionem acceptare, statim ac hoc rescriptum coram Parrocho & testibus lectum fuerit: tunc lectis utriusque litteris, matrimonium & in ratione contractus & in ratione sacramenti perficitur.

28. Quæres secundò, an possit in matrimonio fideliū separari ratio contractus à ratione sacramenti? Respondeo id posse fieri, si enim fideles matrimonium contrahentes, non intendant confidere sacramentum, illud non erit sacramentum, defectu intentionis requisita in ministris, qui in hoc sacramento non sunt alij, quam ipsi contrahentes, ut supra ostensum est; non amittet tamen vim obligandi in ratione contractus naturalis & civilis, cùm Christus elevando matrimonij ad rationem sacramenti, non abstulerit ab eo naturalem, civilemque obligationem, quam ut contractus naturalis & civilis, ex reciproco contrahentium consensu hactenus habuerat: Ergo in tali matrimonio separabitur ratio contractus à ratione sacramenti. Id tamen non

DE SACRAMENTO MATRIMONII. 187

non licet, tum quia id non potest fieri absque irreverentia sacramenti; tum etiam, quia Christiani tenentur more & ritu Christiano contrahere, nec ponere obicem gratiae sacramentali, quam Christus adjunxit matrimonio.

29. Quæres tertio, an si fidelis cum dispensatione Pontificis nuberet cum infideli non baptizato, tale matrimonium esset sacramentum, saltē ex parte conjugis fidelis? Respondeo quod non, sicut enim ut matrimonium sit validum in ratione contractus, requirit liberum consensum ex parte utriusque conjugis, ita ut sit validum in ratione sacramenti, exiguit intentio & ministerium ex parte utriusque, cùm ipsi contrahentes sint hujus sacramenti ministri: Sed infidelis non baptizatus nequit esse legitimus minister matrimonij in ratione sacramenti, cùm non minus sacramenti effectio, quam receptio, ad sui validitatem characterem baptismalem requirat: Ergo matrimonium fidelis cum infideli non baptizato, nequit esse sacramentum. Idem dicendum de matrimonio contracto inter fideles, quando unus contrahentium intendit sacramentum, alter verò non: sicut enim matrimonium est indivisibiliter unicus contractus, ita est indivisibiliter unicum sacramentum, ac proinde sicut non potest claudicare in ratione contractus, ita nec in ratione sacramenti.

30. Quæres quartò, utrum matrimonium ab infidelibus validè contractum, fiat sacramentum, quando illi convertuntur ad fidem, & baptizantur; præsertim si tunc accedit novus consensus, signo aliquo sensibili expressus, cum intentione faciendo quod Christus instituit, & facit Ecclesia? Respondeo negativè, intentione enim sequens contractum prius initum, non potest efficiere ut quod non fuit sacramentum, incipiat esse tale; præsertim cum ratio sacramenti sit annexa fieri ipsius matrimonij, non verò facto illius, sicut baptismus constituit in fieri ablutionis & prolationis verborum; unde quemadmodum ille qui ablueret puerum, & verba proferret, non habens intentionem illum baptizandi, non conficeret sacramentum, quamvis peracta ablutione, & prolatione verborum, talem haberet intentionem: ita similiter, si quando conjuges contrahant, non habeant intentionem confidendi sacramentum, illud non conficiunt, quamvis postea superveniat intentione illud confidiendi; quia tunc non conficiunt novum matrimonium, sed dumtaxat præcedens ratificant & confirmant. Cùm enim uterque conjugi dominium sui corporis in alterum perfectè transtulerit, ac re ipsa illud maritali copula tradiderit, non potest circa eadem corpora novus fieri contractus, qui novi sacramenti sit fundamentum. Sicut si quis tentaret novum contractum venditionis facere circa rem alteri valide venditam ac traditam, nihil efficeret, defecit materia ad novam venditionem & emptionem habilis.

CAPUT IV.

De consensu ad matrimonium requisito.

1. *C*ertum est requiri consensum ad matrimonium, quatenus contractus est, cùm contractus matrimonij utriusque conjugis consensum includat formaliter, talisque consensus causet vinculum illud seu obligationem, in qua diximus supra cap. 2. essentiam matrimonij confidere. Unde can. *Sufficient 27. qu. 2. ait Nicolaus Papa: Si solus*

Q. 4 *realis*

Q. 4 *realis*

taliter deliberatio censetur necessaria, ut quis sibi imponat obligationem gravem, ut est vinculum matrimoniale.

Tertio debet esse signo aliquo exteriori expressum, tum quia matrimonium est contractus humanus, qui essentialiter requirit consensum internum signo exteriori expressum, & ad alterum, modo humano, id est sensibili, practice directum. Tum etiam, quia est sacramentum, de ratione enim sacramenti est, ut sit signum aliquod sensibile.

Quarto debet esse liber a coactione seu metu, subindeque si consensus, metu gravi, seu cadente in constantem virum, extortus sit, matrimonium est invalidum, non jure naturali, sed Ecclesiastico. Licet enim probabilis sit, omnem contractum, adeoque etiam matrimonium, jure naturae, in tali casu esse validum; hunc tamen specialiter irritavit ius positivum, ut constat cap. *Cum locum*, 14. & cap. *Venient* 15, de sponsal. & cap. 2. *De eo qui duxit*, &c. Ratio autem qua Ecclesiam ad compulit, fuit, quia cum vinculum matrimonii sit perpetuum & indissolubile, voluit ut ejus celebratio esset ita libera & spontanea, ut ad eam aliena vi & injuria nemo cogeretur. Quia etiam de causa irritata sola religionis, facta ex metu cadente in virum constantem.

Ex hoc colligitur, matrimonia gravi metu contracta, inter infideles esse valida, sicut & matrimonia clandestina, si nullum jus civile ea apud ipsos irritet; cum illi legibus Ecclesiae, talia matrimonia irritant, non subdantur.

Quinto ad essentiam & valorem matrimonii non requiritur consensus explicitus in copulam, sed sufficit implicitus, seu quod feratur in translationem dominii proprii corporis in ordine ad actum conjugalem. Ita D. Thomas hic qu. 48. art. 1, ubi dicit *consentire in matrimonium, idem esse ac consentire in carnalem copulam impliciti, non expliciti*, non enim debet intelligi, nisi sicut implicite continetur effectus in sua causa; quia potestas carnalis copula, in quam consentitur, est causa carnalis copula, sicut potestas utendi re sua, est causas. Et 3. p. qu. 29. art. 2, afferit *omnino verum fuisse matrimonium Virginis Matris Dei, & Ioseph, quia uterque consensit in copulam conjugalem (id est in vinculum conjugale) non autem expressè in copulam carnalem, nisi sub conditione, si Deo placaret*. Ergo iuxta D. Thomam, ad contrahendum validè matrimonium, non est necessarium ut conjuges consentiant explicitè in copulam carnalem, & velint eam exercere, sed possunt habere contrarium propositum, & votum nunquam exercendi, sicut habuit B. Virgo. Ratio est, quia copula carnalis non est de essentia matrimonii, sed tantum est usus potestas per illud accepta; Sed potestas ab usu separari potest, & accipi potestas ad usum, sine voluntate nunquam illam exercendi, imò etiam cum expressa voluntate contraaria: Ergo consensus explicitus in copulam non est de essentia matrimonii.

3. Confirmatur & magis illustratur haec ratio, hoc exemplo. Sicut in fundo duplex dominium distinguunt soler, alterum proprium ac directum, alterum utile, quoad usum fructuum, potestque dominium directum ab utili separari, & unum tradi sine altero, ut contingit quando Dominus dat Vassalo agrum in Feudum, vel Emphyteusim; tunc enim dominium directum & supremum sibi retinet, & ad Vassallum seu usum fructuarium transfert usum fructum seu dominium utile. Ita in matrimonio distinguunt potest dominium directum in corpus utriusque conjugis, à dominio utili, quoad usum copulae,

unumque ab altero separari, ex mutuo pacto inter conjuges; concedendo videlicet dominium directum suorum corporum, & denegando dominium utile, quoad usum copulae, sive ad tempus, sive in perpetuum. Et hoc modo B. Virgo se gessit erga S. Josephum ipsius conjugem, illi enim solum dedit dominium directum corporis sui, non autem dominium utile, sive usum fructum sui corporis, quoad copulam, sed potius, ex mutuo pacto, uterque sibi cum retinuit. Plura alia sunt sanctorum conjugum exempla qni virginitatem in matrimonio illibatam servarunt, Elzeari & Delphine, Edwardi Anglorum Regis & Edithae, Henrici Imperatoris & Cunegundis. Celebratur etiam Gracorum historiis conjugium Marciani Imperatoris, & Pulcheriae initum, post datum utrumque fidem mutua continentia.

4. Ex dictis intelliges, quod licet matrimonium inter B. Virginem & S. Josephum celebratum, caruerit aliqua perfectione accidental, nimirum copula conjugali, & jure expedito ad illam, fuit tamen perfectum substantialiter, cum nihil ei defuerit ex his quæ ad substantiam matrimonii requiruntur, nempe nec traditio corporum, nec dominium directum ipsorum, quamvis, ex mutuo consensu, à dominio utili, quoad usum copulae, imò & à consensu explicito in illam, fuerit separatum. Unde S. Augustinus lib. 1. de nuptiis & concupis. cap. 11. triplex matrimonii bonum in sanctissimo illo coniubio agnoscit. *Omne itaque nuptiarum bonum (inquit) implerum est in illis parentibus Christi, proles, fides, sacramentum. Proble agnoscimus ipsum Dominum Iesum: fidem, quia nullum adulterium: sacramentum, quia nullum divorzium*. Praterea matrimonium illud in suo genere perfectissimum fuit, cum perfectissime assecutum fuerit finem ad quem à Deo fuit ordinatum, qui non fuit prolis ex mundo concubitu suscepit, sed prolis spiritu Sancti operari in utero B. Virginis formatae, protectione & educatione, nec non altissimi mysterii occultatio, & pudicitia B. Virginis, ac famæ, honoris, & integritatis virginitatis ejus, conservatio & protectione, quod hanc sanctissimi hujus matrimonii præstantiam & dignitatem, mirum in modum commendat. Cum enim ecetera matrimonia, ad perdendam & destruendam virginitatem conjugum ordinantur, istud mirabiliter dispensatione, ad eam conservandam & protegendarum institutum fuit. Quod bellissime quidam, similitudine ulni, item obumbrantis, & à Solis ardoribus protegentis, expressit, addito hoc lemmate: *protectit, non fecundat*.

5. Demum spectata sola re natura, & semota constitutione Ecclesiastica, vel civili; consensus clandestinus est sufficiens ad valorum matrimonii, ut docet D. Thomas hic qu. 45. art. 5. probatque ex eo quod consensus de presenti inter legitimas personas matrimonium facit, alia vero sunt tantum de solemnitate, & ad hoc adhibentur, ut matrimonium convenientius fiat. Tridentinum tamen scilicet 24. de reform. matrimonii, clandestina matrimonia irritavit, his verbis: *Qui aliter quam praesente Parrocho, vel alio Sacerdote, de ipsis Parrochii ordinariis licentia, & duobus vel tribus testibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos & nullos esse declarat, prout eos praesenti decreto irritos facit & annulat*. Circa quod decretum gravis est difficultas, quomodo potuerit Ecclesia, matrimonia consensu clandestino facta irritare, & efficere quod consensus clandestinus, qui ante Tridentinum erat sufficiens

ciens materia & forma matrimonij, non sit amplius sufficiens materia & forma illius, Ecclesia enim non haber potestatem mutandi materias & formas sacramentorum, cum hoc sit proprium potestatis excellentia quæ est in Christo, ut in Tractatu de sacramentis in communis declaravimus. Sed ad hoc respondet, Ecclesiam duobus modis matrimonia clandestina irritare potuisse, primò indirectè & mediata, reddendo personas inhabiles ad contrahendum, ut innuit Tridentinum in prædicto decreto: secundò directè & immediate, castando & irritando contractus matrimoniales, consensu clandestino factos; cum enim Ecclesia sit res publica bene ordinata à Christo, debuit in ea esse potestas ad regulandos contractus suorum subditorum, atque adeò potuit statuere quasdam conditiones, sine quibus tales contractus sint irriti: in quo non mutavit materiam vel formam sacramenti matrimonij, formaliter sumptas (nam materia & forma sacramenti matrimonij, etiam post Tridentini decretum, est contractus legitimus, sicut ante) sed tantum materialiter, faciendo scilicet quod contractus clandestinus, qui antea erat legitimus, non sit amplius legitimus, nec per consequens elevabilis ad dignitatem sacramenti. Sicut si quis haberet potestatem mutandi aquam in vinum, posset mutare materiam sacramenti Baptismi, materialiter (hoc est efficiendo quod ea res quæ erat vera aqua naturalis, jam non sit amplius aqua naturalis, nec per consequens materia sacramenti baptismi) sed non formaliter, quia semper verum esset, quod aqua vera & naturalis, esset materia Sacramenti Baptismi, à Christo instituta.

6. Quæres primò, an si Parrochus invitatus & per violentiam interfit matrimonio, illud validum sit? Respondeo affirmativè, sic enim declaravit sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretatum anno 1593. his verbis: *Congregatio Concilij censuit, matrimonium coram Parrocho & testibus contractum, nisi aliud obest, validum esse, quamvis Parrochus invitatus interfuerit, & alia de causa, quam ut matrimonio interesset, à contrahentibus acceritus fuerit*.

7. Quæres secundò, an matrimonia celebrata sine proclamationibus, sint clandestina? Respondeo negativè, dummodo fiant coram Parrocho, & duobus vel tribus testibus. Sic enim pariter declaravit eadem Congregatio Cardinalium his verbis: *Congregatio censuit, matrimonium contractum, non præmissis denuntiationibus, nisi aliud obest, irritum non esse*. Peccant tamen graviter, qui sine dispensatione, vel legitima causa excusante, non præmissis proclamationibus, matrimonium contrahunt, quia est res gravis, & Tridentinum strictissime præcipit, ut tales proclamationes celebrationis matrimonij præmittantur.

Ex dictis colligitur, matrimonia clandestina, id est facta sine præsentia Parrochi & duorum testium, valida esse, si contrahantur in iis locis, in quibus Tridentini constitutio non est recepta; licet contrahentes peregrini sint, imò licet de industria eò se contulerint, ut validè contraherent, sicut docent Sanchez, Pontius, & alii. Item si duo contrahentes clandestinè sint diversarum Parrochariarum, in quarum una publicatum fuerit decretum Tridentini, non vero in altera, valet matrimonium, si fuit celebratum in ea

Parrochia, in qua decretum nondum fuit receputum, ut sacra Congregatio Cardinalium ad cap. 1. decreti de reform. matrimonij declaravit.

CAPUT V.

De indissolubilitate matrimonij.

8. *Indissolubilitas triplici titulo matrimonio convenit: Primò ex sua institutione, Deus enim instituendo matrimonium in statu innocentia, præceptum dedit de ejus indissolubilitate, ut constar ex verbis illis Gen. 2. Propter hoc relinquit homo patrem suum & matrem, & adherebit uxori sua, & erunt duo in carne una. Quæ verba fuisse à Deo dicta, & per Adam posteris promulgata, significavit Christus Matth. 19. dum hæc verba, non in Adam, sed in Deum retulit, ut declarat Augustinus lib. 9. super Genesim ad literam, ubi hæc haber: Hac verba cum primi hominis fuisse Scriptura testetur, Dominus tamen in Evangelio Deum dixisse declaravit, ut hinc intelligeremus propter extasim qua præcesserat in Adamo; hoc eum divinitus tanquam Prophetam dicere potuisse. Similiter Tridentinum scilicet 24. initio ait, *Matrimonium perpetuum indissolubilemque nexus, primus humani generis parentis, Divini Spiritus infinitu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc os ex osib[us] meis &c. Et paulo post addit, Christum ejusdem nexus firmitatem, ab Adamo tantò ante pronuntiatarum his verbis confirmasse Matth. 19. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separat. Quare præceptum divinum de indissolubilitate matrimonij, in quo, tempore legis Mosaicæ, per repudij libellum dispensatum erat, fuit in lege Evangelica in pristinum vigorem à Christo restitutum. Unde Apofolus 1. ad Corinth. 7. *Principio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere, quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo re conciliari. Et vir uxorem non dimittat &c.***

9. Secundò matrimonium jure naturali indissolubile est, quia natura sua ordinatur ad convenientem prolixi generationem & educationem, ad quam requiritur indissolubilitas conjugij, sine qua prolixi educatione facile negligetur, & mutuus amor inter conjuges ad matrimonij fines necessarius minueretur. Unde ut notat D. Thomas 3. contra Gent. cap. 123. aves illæ ad quarum problema educandam requiritur utriusque parentis opera, tandem commanent simul, quoad usque proles sit perfectè educata & instruta, ut ipsa filii valeat de necessariis providere.

10. Tertio matrimonium in lege Evangelica, speciali titulo indissolubile est, quia nimis à Christo elevatum est ad dignitatem Sacramenti, significantis duplē Verbi cum natura humana, & Christi cum Ecclesia, conjunctionem firmissimam ac profus indissolubilem; quia perfectius duplē illam unionem significat matrimonium consummatum, quam ratum, majorum etiam habet indissolutionem, nam matrimonium ratum & nondum consummatum, in aliquo casu solvi potest, cum nimis unus ex conjugibus ante consummatum, professionem emitit in aliqua religione approbata, ut infra dicemus: matrimonium vero consummatum,